

en el transcurs de molts pocs anys, li han sigut dedicades darrerament unes obres tan notables com les degudes al seu fill benemèrit en Pere Lloveras, plenes d'interès i sentiment per la seva ciutat ben amada, la del canonge Dr. Josep Calzada, sobre Santa Maria de la Bisbal i finalment aquest magnífic treball del Dr. Jaume Marquès, objecte del present comentari. Acaba l'obra amb una col·lecció de cent-set boniques i interessants il·lustracions. En aquest punt ens ha cridat l'atenció que l'Índex de làmines no coincideix amb el que representen aquestes fotografies. La primera d'aquestes representa una destrala de pedra, de la Bisbal (foto A. Mas) en canvi el núm. 1 de l'Índex diu «aspecte del castell-palau episcopal» i fins al número 6 de l'Índex aquest no parla de l'esmentada destrala de pedra. I és que en realitat comença per la làmina de la portada i segueixen quatre números més de làmines intercalades en el text. L'última de l'Índex, núm. 107 diu «Tumba de Casa Dalmau de Sant Pol», que correspon al núm. 103 de les fotografies. En una nova edició caldria corregir aquesta anomalia, fent una llista separada per a les il·lustracions de la portada i làmines intercalades en el text i un altre índex per a la col·lecció de les cent-set fotografies.

Felicitem el Dr. Marquès per haver fet una obra tan excellent i desitgem veure publicat aviat el segon volum dedicat a la comarca del Baix Empordà. I per acabar volia expressar un desig, que ja ve satisfet pel que diu el Sr. Ramon Fina de Nouvilas en la interessant presentació que fa d'aquesta obra. I és que voldríem veure traduïts al català els volums fins ara publicats d'aquesta col·lecció i que els que seguiran siguin publicats en català i castellà; en català per a nosaltres, fills de la terra i en castellà perquè els altres espanyols de parla no catalana puguin gaudir d'aquesta magnífica col·lecció que pot posar-se dignament al costat de qualsevol que s'hagi publicat en altres regions i províncies espanyoles.

PELAI NEGRE I PASTELL

* * *

PALLACH, Josep: **Els mestres públics i la reforma de l'ensenyament a Catalunya**. Barcelona, Ed. CEAC, 1978.

Jospe Pallach ha reivindicat els mestres públics en un vessant del qual poc se n'ha parlat: l'interès i l'esforç per a la renovació escolar. Però si el sol fet de demostrar la capacitat, malgrat la pobresa de mitjans, dels mestres de començament de segle per a la reforma de l'escola, és ja un encert, no ho és menys el fet de convertir tot el llibre en un joc, endevinat pel context, que ens fa saltar del temps que s'hi

estudia a les diferents etapes d'evolució política i social, fins als nostres dies, suggerint-nos uns trets o constants del magisteri gironí. Així, ens fa adonar tot parlant del 1904 en J. Batlle: «Unir-se, efectivament. Aquest és l'objectiu que volem atènyer organitzant l'Associació del Magisteri. Però unir-se ¿per a què?, ¿només per a reivindicar? (...) No hi ha autèntica reivindicació professional sense una veritable millora de la formació professional».

Joan Bosch i Cusí contesta una carta «de un maestro joven» que exigeix: «primero pan, luego pedagogía». Diu Bosch i Cusí: «aquesta consigna és equivocada i no hauria de fer dividir el Magisteri d'aquesta província» (...) «Y los maestros lo conquistaremos (la lucha por la existencia) con la pedagogía». (Pàg. 115).

Pallach ens fa conèixer una acció autònoma duta a terme pels mestres gironins: «Entre aquestes condicions locals (que han fet nulla la influència de la Institución Libre de Enseñanza) hi ha segons la nostra manera de veure, l'acció autònoma dels mestres gironins». (Pàgina 29).

Citant A. Gali, precisa l'esforç per l'ensenyament en català i la independència política: «no eren polítics, eren mestres; però a partir de 1900... Sense moure's del terreny estrictament pedagògic passaren a ser un dels sectors que amb més gran senderi, major lleialtat i de manera més compacta lluitaren per l'ensenyança del català a l'escola». (Pàg. 22).

En una visió actual de la integració del subnormal a la societat, cita a Santaló: «El niño idiota no aprenderá a leer, pero se ha vuelto más dulce, y ahora tiene amigos». «Déjelo en la escuela, yo no exigiré retribución...». Ben clarament, un punt que comporta tot un tractat d'humanitat demostratiu de la qualitat humana d'aquests mestres de començament de segle.

Així, Pallach va engrunant tota la manera d'ésser del Magisteri gironí de començament de segle a través de diferents documents, assenyalant punt per punt, uns trets característics. Entre d'altres, hi trobaríem l'interès per una pedagogia arrelada i no trasplantada, la necessitat demostrada constantment de posar en comú les experiències, amb la creació de les «Converses pedagògiques», difoses posteriorment arreu de Catalunya, o el de la discreció política a través del seu òrgan «El Defensor del Magisterio».

El llibre és, doncs, no pas un document històric, sinó una possibilitat d'arrelament en el temps i de continuïtat de la feina d'uns homes, els mestres de començament de segle, que varen encertar les bases del que cal que sigui l'escola a les nostres comarques.

A. DOMÈNECH I ROCA